

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בהעלותך

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ה

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת עוסק בצ"צ ורב פעלים
ר' יונה בן הרה"ח הרה"ת ר' מאיר ע"ה
אבצן

מקושר בלו"נ לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח
ומסור ונתון להוראותיו פעולותיו וענייניו הק'

עסק במסירה ונתינה בשליחות הק'
בתרגום הדפסת והפצת תורת כ"ק אדמו"ר מה"מ
ותורת רבותינו נשיאנו

וספרים בענייני משיח וגאולה בכל קצווי תבל
ע"י "ועד שיחות באנגלית" שניהלו למעלה מארבעים שנה

פירסם באמצעות מערכת טלפונית

וה"רשת" שיעורי לימוד יומיים

בספר התניא וברמב"ם בהתאם לתקנה הק'

פעל במרץ ובהצלחה בשידוכי בני ובנות ישראל
והביא להקמת מאות בתים בישראל

עסק בעזר גשמי ורוחני מתוך אהבת ישראל
וקיבל את כאו"א בסבר פנים יפות

זכה להקים דור ישרים מבורך בנים ובנות
עוסקים בתורה ובמצוות ומקושרים לנשיא דורנו

נפטר במיטב שנותיו ביום רביעי פ' בא

ג' שבט שנת ה'תשע"ט

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

DEDICATED BY

ENLIGHTENMENT FOR THE BLIND, INC.

Rabbi Yosef Yitzchok 'Shagalov שיחי

Los Angeles, California

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

בהעלותך

א. "ואצלתי מן הרוח אשר עליך..."

על הפסוק "ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם"¹, נאמר ב"ספרי", ורש"י מביא זאת בפירושו על התורה: "למה משה דומה באותה שעה, לנר שמונח על גבי מנורה ודלקו ממנו נרות הרבה² ולא חסר אורו כלום, כך לא היתה חכמתו של משה חסרה כלום".

בדומה לכך נאמר גם במדרש רבה³ על פסוק זה: "שמא חסר משה מנבואתו כלום, לאו. למה הדבר דומה, לנר שהיה דולק, והדליקו ממנו כמה נרות ואור דליקתו לא חיסר, אף כאן משה משלו לא חיסר כלום, שנאמר⁴ ולא קם נביא עוד בישראל כמשה".

יש להבין⁵: לצורך הבנת המשל על הנר, שעל ידי שמדליקים ממנו נרות אחרים אין נגרע ממנו דבר, אין, לכאורה, חשיבות למקום שבו נמצא הנר, כפי שאכן רואים, שבמדרש נאמר רק "לנר שהיה דולק", ולא נאמר היכן נמצא הנר. לשם מה, אפוא, נאמר בספרי ובפירושו רש"י "שמונח על גבי מנורה?"

וכן אין מובן בדברי המדרש, מדוע נאמר בסופו "שנאמר ולא קם נביא עוד בישראל כמשה": אף לפי הסברה המוזכרת במדרש, כאפשרות ש"חסר משה מנבואתו", גם אז ייתכן, שמפני מעלתה העצומה של נבואת משה, הרי גם לאחר ש"חסר"⁶, עדיין הוא היה

גדול מכל הנביאים האחרים וכן מן הוקנים⁷. מהי אפוא ההוכחה מהפסוק "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה" לכך ש"לא חיסר כלום"?

ב. גם בנתנה רוחנית ייתכן גרעון

יש מפרשים המסבירים שלא נגרע ממה דבר על ידי "ואצלתי..."⁸, משום שבמסירת דבר רוחני לא ייתכן גרעון או פגם⁸.

אך מכך שב"ספרי" ובפירושו רש"י מובא ענין זה כחידוש, שמשה היה אז "דומה לנר..."⁹, ובמיוחד מכך שבמדרש מופיעה הסברה "שמא חסר..."¹⁰ ויש צורך להוכיח מהפסוקים ש"לא חיסר..."¹¹, מובן, שגם בהעברת דבר רוחני ייתכן גרעון.

הוכחה נוספת לכך שעל ידי השפעה רוחנית אפשרית פגיעה אצל המשפיע, נלמדת מהפסוק "ונתתה מהוודך עליו"⁹, שהוא הציווי למשה לתת מ"הוודך" ליהושע:

מכך שהתורה משתמשת במלה "ונתתה", בדיוק כפי שאדם נותן מתנה לזולתו, והיא כבר אינה ברשות הנותן – למרות שהיתה אפשרות להשתמש בביטוי אחר (בדומה לנאמר כאן, אף זאת לגבי משה – "ואצלת", או כפי שנאמר באותו ענין של משה ויהושע שם, שני פסוקים לפני כן – "וסמכת את ירך עליו") – מודגש¹⁰, שהשפעת ההודך ממה

(7) וכמו ב"ונתתה מהוודך עליו" (על יהושע), דהגם שהלשון "ונתתה" מורה שמשנתן משה מהוודך ליהושע נחסר אצלו (כדלקמן סעיף ב'). וראה לקמן הערה 12, שכ"ה גם דעת הספרי ורש"י, ובכל זה, "פני משה כתמה פני יהושע כלבנה" (ספרי ורש"י פנחס כו, כ).

(8) ראה ראב"ע כאן: כי הרוח כמו החכמה, ואם תינתן מחכמת ראובן לשמעון לא תחסר חכמת ראובן רק נשארת כאשר היא.

(9) פנחס שם.

(10) אבל לולא השינוי מהנאמר לפני זה בענין דומה "ואצלתי" "וסמכת" – ה' אפ"ל (בדוחק עכ"פ) "ונתתה" הוא שם המושאל.

ועפ"ו יומתק המשך דברי המדרש שם (נעתק לקמן בפנים) "וסמכת את ירך עליו – כמדליק מנר לנר, ונתתה

לעילוי נשמת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' התמים ר' מנחם מענדל ב"ר זאב ע"ה

בוימגארטן

זכה להיות שליח מיוחד

מכ"ק אדמו"ר הרי"ץ נ"ע לאירופה

ה' מקושר לרבתינו הקדושים נ"ע וגוייס לשליחותו של כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל נשיא דורנו מלך המשיח בשכונת כאן צוה ה' את הברכה

ה' שו"ב מומחה

ביתו ה' פתוח לכל הנצרכים במסירות ובאהבה

ועי"ז זכה לקרב הרבה מהם לתומ"צ ולקרבתם לכ"ק נשיא דורנו

ורבים השיב מעון

זכה והשאיר דור ישרים יבורך הולכים בדרך התורה והמצוה ודרכי החסידות ומקושרים לכ"ק נשיא דורנו וכמה מהם שלוחי המלך

נפטר בש"ט עש"ק ג' אדר ראשון ה'תשע"ט

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

(1) פרשתנו יא, יז.

(2) בפרש"י: והכל מדליקין הימנו. וראה לקמן הערה 5.

30.

(3) פט"ו, יט.

(4) ברכה לד, י.

(5) וגם אינו מובן מ"ש רש"י "והכל מדליקין הימנו" – דלכאורה: (א) הרי רק הוקנים קבלו מרוחו של משה, ומהו "הכל"? (ב) "ואצלתי גו" ה' רק פעם אחת, וא"כ הו"ל לומר "לנר שמונח ע"ג מנורה ודלקו ממנו הכל" (ע"ד לשון הספרי), ומהו הלשון "והכל מדליקין כו" שמורה שחומיד מדליקין הימנו?

(6) ובפרט, (ש"פ ה"ד) אומר "שמא חסר משה מנבואתו כלום".

ש"ואצלת... אכן גרם לחסרון או לגרעון, ורק הפסוק "ולא קם..." מחייב את המדרש לחדש, ש"משה משלו לא חסר כלום".

אך אין מובן:

א) בפסוק "ואצלת..." אין מופיעה לשון של נתינה. מדוע יש להסביר, ללא הפסוק "ולא קם...", ש"ואצלת" היה באופן של פגיעה וגרעון במאציל, ולא כמדליק נר מנר?

ב) אם בפשטות צריך להבין שעל ידי "ואצלת..." נגרם חסרון אצל משה, כיצד נאמר בספרי, ובמיוחד בפירוש רש"י, בפשטות, ש"לא חסר אורו כלום", בלי להביא לכך שום הוכחה?

ג) כיון שבפסוק "ואצלת..." אין מופיעה לשון של נתינה, כדלעיל, יש לומר, שהסברה ש"חסר משה מנבואתו", שאותה צריך המדרש למנוע, אינה נובעת מלשון הפסוק, אלא הענין מחייב זאת, כדלהלן בסעיף ז'.

אך לפי זה אין די בכך שהמדרש מביא הוכחה לחידושו, אלא הוא היה צריך להסביר ולבטל את ההכרח לכך מעצם הענין?

ד. בתחילה – נגרע ממשה, ואחר כך ה' השלים לו

על הענין של "ואצלת מן הרוח..." יש מדרש נוסף¹⁴, שאף בו נאמר ש"משה לא חסר כלום".

אך במדרש ההוא מושוים דברי הקדוש-ברוך-הוא למשה – "ואצלת..." – למלך, אשר אמר לשומר, כאשר השומר דרש ממנו "הבא עוד אחרים שישמרו עמי" – "והוי יודע שאין אני נותן להם שכר שמירה משלי, אלא מתוך שכר שנתתי לך, משם הן נוטלין שכרן". והמדרש מסיים ואומר: "ואף-על-פי-כן משה לא חסר כלום, שלסוף ארבעים שנה אמר לו¹⁵ קח לך את יהושע בן נון ונתתה

ליהושע אכן היתה באופן של "נתינה". כלומר, על ידי נתינתו מהודו ליהושע, אכן נגרע משהו בחלק¹¹ מההוד של משה¹².

כנאמר שם במדרש¹³: "וסמכת את ידך עליו – כמדליק נר מנר, ונתתה מהודך – כמערה מכלי לכלי". כלומר, רק הענין של "וסמכת..." היה באופן של "מדליק נר מנר", כך שמשה לא נגרע דבר. אך הענין של "ונתתה מהודך" נעשה באופן של "מערה מכלי לכלי", אשר במזיגה מכלי אחד למשנהו, פוחת המשקה בכלי הקודם.

ג. השאלות על דברי המדרש ורש"י

בנוסף לכך שגם בהשפעה רוחנית אפשרית פגיעה והפחתה, כדלעיל בסעיף ב',

(אך אפשרית גם השפעה מסוג של "כמדליק מנר לנר", כפי שרואים שבהשפעתו של משה ליהושע היו שני האופנים: "וסמכת – כמדליק נר מנר, ונתתה מהודך – כמערה מכלי לכלי"),

הרי מכך שהמדרש צריך להביא הוכחה ש"נאמר ולא קם עוד נביא...", מוכח, שבפשטות היו הדברים מובנים לפי הסברה

מהודך – כמערה מכלי לכלי – כי (עיקר) הוכחת המדרש לפרש ש"ונתתה" הוא "כמערה מכלי לכלי" היא, לפי שבתחלה נאמר "וסמכת" ואח"כ משנה ואומר "ונתתה".

(11) ראה ספרי ורש"י שם: מהודך ולא כל הודך. וי"ל, שגם לפי המדרש "כמערה מכלי לכלי" – רק חלק חסר. ובוה וימתק ה"ל" "כמערה" ולא "כמריק" (כבשהש"ד פ"א, ג*) – כי בשעת מ"ת "הורקה" – מל' "ריק" – התורה מן השמים (ראה שבת פט, א: "תורה היכן היא"), משא"כ ב"ונתתה מהודך" – רק חלק מההוד ניתן ליהושע.

(12) בילקו"ש פנחס שם: "מהודך ולא כל הודך למה משה דומה לאבוקה .. לא חסר כלום". אבל מזה שהספרי ורש"י אינם מפרשים זה שם – אף שא"א ללמוד זה מ"ואצלת גי'", שהרי שם נאמר ונתתה – מוכח שס"ל שנחסר מהודו של משה, כפשטות ומשמעות הלשון (וכדעת המדרש שם המובא לקמן בפנים).

(13) פכ"א, טו.

(* ואף דעם קאי אלשון הכתוב "שמן תורק שמך" – באם גם ב"ונתתה מהודך" הי' באופן זה. הי' גם כאן נאמר לשון זה.

לעילוי נשמת
הרה"ח הרה"ת אי"א
ר' מנחם מענדל ע"ה
בן הרה"ח הרה"ת ר' אלחנן דובער הי"ד
מאראזאוו

מקושר לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ
וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מה"מ

נולד בעיר ליובאוויטש
זכה לגור ולקבל קירובים

בבית כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בעיר רוסטוב
למד מתוך מסירת נפש בישיבת תו"ת במחתרת

שימש כשו"ב

הי' ממייסדי ושימש בתור מנהל ומשפיע
במתיבתא ובית מדרש במוסד חינוך אהלי תורה
וזכה להשפיע לאלפי תלמידים

בהתוועדויותיו הרבות

הכניס רוח חסידית ושמחה לרבים משומעיו

גידל משפחתו לחסידות ולהתקשרות
והרבה מהם שלוחים בכל קצוי תבל

נפטר בשיבה טובה ר"ח שבט ה'תשע"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י משפחתו שיחי

(14) פט"ז, כה.

(15) פנחס כו, ית.

מהודך עליו, מה כתיב¹⁶ ויהושע בן נון מלא רוח חכמה, כי סמך משה את ידיו עליו".

מכך מובן, שבתחילה אכן חסר למשה, שהרי הזקנים נטלו את שכרם מהשכר שהיה מיועד וניתן למשה. אלא שאחר כך "לא חסר כלום", כי הקדוש־ברוך־הוא השלים לו את החסר מאוחר יותר¹⁷.

בכך מובן, מדוע בהוכחה של המדרש, ש"ואף־על־פי־כן משה לא חסר כלום", מן הפסוק "קח לך את יהושע..."; ומן הפסוק "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה..."; מודגש בדברי המדרש "שלוטוף ארבעים שנה..." – כי ייתכן שהקדוש־ברוך־הוא השלים למשה את אשר נגרע ממנו כאשר "ואצלת..." רק "לסוף (או במשך) ארבעים שנה", באומרו אליו "קח לך את יהושע...".

ה. מהי ההוכחה מהפסוק "ולא קם...?"

לפי האמור לעיל מתעוררת שאלה נוספת על המדרש הקודם, אשר מביא הוכחה לכך ש"משה משלו לא חסר כלום" (כלומר, שגם כאשר "ואצלת...", לא נגרע ממה דבר), מהפסוק "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה": שהרי הפסוק "ולא קם נביא..." כתוב "לסוף ארבעים שנה". ואף אם נסביר שמפסוק זה מובן, שנבואתו של משה היתה באותה דרגה כמקודם, הרי ייתכן שבזמן ש"ואצלת..." היה "חסר משה מנבואתו",

ורק לאחר מכן, "לסוף ארבעים שנה" – השלים לו זאת הקדוש־ברוך־הוא. וכיצד מוכיח המדרש מהפסוק "ולא קם...", שגם בזמן של "ואצלת..." – אף או "לא חסר כלום"?

ו. ניצד "לא חסר כלום"?

ההסבר לכך הוא:

כאמור לעיל (בסעיף ג'), הענין של "ואצלת", כפי שמוכן בפשוטות, היה צריך לגרום¹⁷ לחסרון אצל משה¹⁸, ולכן, כאשר מחדש המדרש, ש"לא חסר כלום", עליו להסביר ניצד "לא חסר כלום", וזוהי כוונת המדרש בדבריו "שנאמר ולא קם...": כיון ש"ולא קם נביא עוד בישראל כמשה", לכן היתה ההאצלה מרוחו של משה יכולה להיות באופן ש"לא חסר כלום", כפי שיוסבר להלן.

* (17) ראה ג"כ שק"ט ברמב"ן פרשתנו יא, יז. (18) ולכאורה י"ל שזוהו ג"כ פ"י (העיקרי, ש"מצאנו לו חבר" – ב"ואצלת" – וע"ד (תולדות כו, לו): לקח ברכתי ויאמר (אעפ"כ) הלא אצלת לי ברכה. וכמפורש בפרש"י שם "אצלת, לשון הפרשה כמו ויאצל (ס"א ויצל)", כי ואצלתו אצלת ויאצל – כולם פעל ותוכנם פעולה, משא"כ אצילי (שרש"י מביאו לרא' אשר ואצלתו כאן פ"י וארבי) – הוא שם התואר. אלא שבואצלתי יש הכרח "מבחוץ" שלא לפרשו מל' הפרשה (וכפננים) ולכן מוכרח הפ"י בדוחק**.

ועפ"ז יומתק מה שרש"י (בפ"י ואצלתו) מסתייע מהתרגום ורק אח"כ מביא "כמו ואל אצילי כו" (כי מל' המקרא בפ"ע – ה"ז כמו ויאצל. וכפ"י תולדות).

(* לפענ"ד נכונה הגירסא המובאת (בכמה דפוסים) בחזע"ג "כמו ויצל" (ויצא לא, ט) – והוא ממש ל' רש"י שם (לא, טז): כל ל' הצלה שבמקרא ל' הפרשה. (ומה שלא פרש"י זה בפסוק "ויצל" (הקודמו) (לא, ט) – כי שם מצ"ע יל"פ גם מל' גאולה וכי"ב (מ"החליף את משכרתי ג"י)). והמנתיק לא שם לב לה"ל (הצלה שבמקרא – ל' הפרשה) והוקשה בעיני השייכות ד"אצלת והפרשה" ל"ויצל" ו"תירץ" זה ע"י הוספת א' ונעשה "ויאצל" וק"צ.

וע"ז זה יתורץ בפשוטות מה שלא הביא רש"י בתולדות שם "כמו ואצלת" – אף שנאמר (בפ' בהעלותך גופא) לפני "ויאצל" וגם דומה יותר ל"אצלת" שבפ' תולדות – כי ראייתו מפ' ויצא, כ"ל.

(**) ואחרי שרש"י מפרש כן ב"ואצלת" – גם ב"ויאצל" הפ"י כן לרש"י בפ' בהעלותך, דאי לא תימא הכי – הו"ל לרש"י לפרש (ב"ויאצל") ששונה פירושו מהסמוך לו באותו ענין.

ובפרט שהרועה¹ אהרן הכהן שבדורנו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו . . ע"י ה"קול קורא" שלו ד"לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"², וההכרזה³ שצריכים רק "לצחצח את הכפתורים", ולאחרי' – ההודעה שכבר סיימו גם את זה, וצריך להיות רק "עמדו הכן כולכם"⁴ ללכת לקבל פני משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

הוספה בשורת הגאולה

כו.

ובכל זה קומט צו נאָכמער הדגשה בדורות האחרונים, בעקבתא ועקבתא דעקבתא דמשיחא ובפרט בדורנו זה, דער דור האחרון פון גלות . . . דוקא דער עקב שברגל, דער דור הכי אחרון, האָט דעם כח צו זיין „עולה מאלי“ און אויפהויבן די אַלע דורות שלפני זה, דורך דעם וואָס דער דור האחרון פון גלות ווערט דער דור הראשון פון גאולה – די גאולה פאַר אַלע אידן במשך כל הדורות!

ובפרט אז הרועה¹ אהרן הכהן שבדורנו – כ”ק מו”ח אדמו”ר נשיא דורנו . . . דורך זיינע „קול קורא” פון „לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה”², און די הכרזה³ אַז מ’דאַרף נאָר „צופוצן די קנעפלעך”, און דערנאָך – די הודעה אַז מ’האָט שוין דאָס אויך פאַרענדיקט, און עס דאַרף נאָר זיין „עמדו הכן כולכם”⁴ צו גיין מקבל זיין פני משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחות ש”פ בהעלותך, י”ט סיון תנש”א)

- (1) שכן נקרא אהרן במקרא מפורש „שלושת הרועים” (זכר’ יא, ח. וראה תענית ט, סע”א).
- (2) נדפסו באגרות קודש שלו ח”ה ע’ שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ח”ו ע’ תל ואילך.
- (3) ראה שיחת שמח”ת תרפ”ט.
- (4) ראה אגרות קודש אדמו”ר מהוריי”צ ח”ד ע’ רעט. „היום יום” טו טבת. ובכ”מ.

ובכל זה מתוספת הדגשה יתירה בדורות האחרונים, בעקבתא ועקבתא דעקבתא דמשיחא ובפרט בדורנו זה, הדור האחרון של הגלות . . . דוקא העקב שברגל, הדור הכי אחרון, יש בכחו להיות „עולה מאלי” ולהעלות את כל הדורות שלפני זה, עי”ז שהדור האחרון דהגלות נעשה הדור הראשון דהגאולה – הגאולה לכל בני”ז במשך כל הדורות!

לקוטי

בהעלותך

שיחות

שהוא בעולמו של הרב, אינו מובן לו לחלוטין, כלומר, הוא אינו קיים כלל בהכרתו של התלמיד. כאשר הענין „מתרחק” מעולמו הרוחני של הרב, אז הוא יכול להגיע לדרגתו של התלמיד. בדומה לדברי חז”ל שלעיל: אין אנו מבינים מהי „רוחו” של משה, או מהו „הודו”, ולכן איננו מבינים גם את הענינים של „ואצלתיו” ו„ונתתה” שבכך, ולכן מובא המשל על „נר” וכדומה.

ענין נוסף בכך: כאשר הרב מוסיף לתלמידו הסברים ודיבורים ברעיון השכלי הנלמד, אין הוא מתרחק לחלוטין מדרגתו, אך לא כן כאשר הוא מביא משל מעולמו של התלמיד: כאשר במקום „רוח” ו„הוד” מדובר על „נר” ו„כלי”.

ח. ההפחתה נגרמת עקב המרחק בין הדרגות

האמור לעיל מסביר, יתכן, את הענין המובא בתורת החסידות, שבאמצעותו יובנו הדברים כאן:

בתורת החסידות נאמר²⁰ על השנים שנתנו אדם הראשון, האבות (אברהם, יעקב) ויוסף לדוד המלך²¹, שעקב נתינת שנים אלו לדוד המלך, חסרו שנים אלו בחייהם²², ולא „כמדליק נר מנר”. וזאת, משום שאדם הראשון והאבות ויוסף היו בדרגת אצילות, ודוד הוא בבחינת המלכות, היורדת למטה לעולמות בריאה יצירה עשיה. וכיון שדרגת אצילות נעלית באין ערוך לעומת בריאה

וכך גם לגבי הנאמר בספרי ובפירושו רש”י, שעל ידי הוספת המלים „שמונת על גבי מנורה” מוסבר כיצד לא נגרע דבר ממשה על ידי „ואצלתיו”, משום היותו דומה ל”נר שמונח על גבי מנורה”, כדלהלן.

כלומר, הן בספרי (ובפירושו רש”י) והן במדרש נאמר שלא נגרע ממשה דבר עקב „ואצלתיו”, אך הם נחלקים ביניהם בסיבה לכך: בספרי ובפירושו רש”י נאמר שזאת משום שמשה היה אז כ”נר שמונח על גבי מנורה”, ואילו במדרש נאמר שזאת מפני הדרגה הנעלית של נבואת משה, אשר „ולא קם נביא עוד בישראל כמשה”.

ז. אופני לימוד שונים של רב עם תלמיד

כדי להבין זאת יש להקדים ולהסביר כדוגמא לכך את אופני הלימוד השונים של רב עם תלמידו: אם הם קרובים, יחסית, זה לזה, הרי ההבדל ביניהם בלימוד הוא שהתלמיד זקוק להסברים רבים וארוכים יותר מאשר הרב, אך גם בהסברים אלו עדיין נמצאת ההבחנה הדקה והעדינה בהתאם לשכלו של הרב, והענין אינו רחוק בהרבה מכפי שהיה אצל הרב.

(בדומה להבדל שבין המשנה לברייתא ולגמרא, כדברי הרמב”ם¹⁹, שדבריו של רבינו הקדוש במשנה הם „דבר קצר וכולל ענינים רבים והיה הכל מבוואר לו לחידוד שכלו, אבל למי שהוא פחות ממנו, הענין ההוא עמוק בעיניו”. ולכן חיברו מאוחר יותר את התוספתא ואת הברייתא, אך הן לא היו „כצחות דברי המשנה ולא כתיקון עניניה וקוצר מליה”. עד אשר היה צורך לאחר מכן לחיבור „התלמוד” וכו’).

אך אם התלמיד רחוק מאד בהבנתו מן הרב, והוא נמצא ב”עולם” אחר, הכרחי להביא בפניו משלים מ”עולמו”. הענין, כפי

(19) פיה”מ – בהקדמתו – ד”ה אחר כן ראה.

(20) ספהמ”צ להצ”צ מצות מינוי מלך פ”ב. סה”מ הנ”ל שם. (וראה ספהמ”צ שם, סה”מ שם (ע’ סה) ובלקוטי לוי יצחק (ח”א) לזר – ע’ קלו, הטעם מה שדוד חי רק ע’ שנה ולא ק”מ שנה).

(21) זח”א קסח, א. ונתבאר בספהמ”צ שם ובסה”מ שם (ע’ סב ואילך). לקלו”צ שם ע’ קל ואילך.

ובזרזר שם ואילך (ונתבאר בארוכה במקומות הנ”ל) – גם הטעם מה שלא נתן לו יצחק (ובמקומו – נתן יוסף).

(22) שלכן נאמר ע”ז חיים שאל ממך נתת לו” (תהלים כא, ה. זהר שם), כי זהו דוגמת „הנותן מתנה לחבירו, שמשנתנה לחבירו נחסרת אצלו” (ספהמ”צ שם קט, ב. וראה גם סה”מ ע’ סו).

יצירה עשייה, לכן, כדי שה"המשכה" מאצילות – מאדם הראשון ומהאבות ומיוסף – תגיע לבריאה יצירה עשייה (דוד), הכרחי שהיא "תיעד" ותרחק מהאצילות. בדומה לנר, שאמנם, כאשר הוא מאיר בקרבת מקום, הרי אין נגרע ממנו כלל, אך אם רוצים שאורו יגיע למרחק, צריך ליטול את הנר ממקומו הקודם, ולהעבירו למקום החדש.

בכך מוסבר בתורת החסידות²³ מדוע היתה המשכת ההוד ממשוה ליהושע באופן של נתינה, ולא "כמדליק נר מנר", כי יהושע ומשה היו בדרגות רחוקות באין ערוך זה מזה, ולפיכך, כל עוד האור נמצא במקומו ובדרגתו של משה, אין הוא יכול להגיע ליהושע. וכדי שיהושע יזכה באור, היה האור מוכרח "להתרחק" ולהיגרע ממשוה.

לפי זה מובן ההסבר לסברה המובאת במדרש, שממנה נראה, שללא הבהרה מיוחדת במדרש, ניתן היה לחשוב (כדלעיל בסעיף ו'), שהשפעתו של משה לוקנים היתה באופן שגרם לחסרון אצל משה – למרות שבפסוק "ואצלתיו..." אין מופיעה לשון של נתינה – כי מפני המרחק היחסי של הוקנים²⁴ ממשוה, שדרגתם נמוכה אפילו מיהושע, לכן, כדי שרוחו של משה תגיע אליהם, היא צריכה להתרחק (להיגרע) ממקומו ומדרגתו של משה²⁵.

(23) סה"מ שם.

(24) ועפ"י יומתק מה שרש"י בפרשתנו מעתיק לפני פירושו, התיבות "ושמתי עליהם" – אף שלכאורה, מה שהזקק לפרש "שאין אורו חסר כלום" הוא מצד "ואצלתיו מן הרוח אשר שנתן ליהושע", ומאי נפק"מ מי הוא המקבל – כי הסי' לומר ש"אורו חסר" הוא מצד ריחוק הערך של "עליהם" – הוקנים.

(25) ע"פ מ"ש בפנים, יובן מ"ש בסה"מ שם "וכך ה' במשה שנאמר בו ונתתה מהודך עליו נתינה ממש שנחסר בו אורו האור שנתן ליהושע, וכן לוקנים דכתיב ואצלתיו .. לפי שהוא מגבוה לנמוך"

– דלכאורה: (א) מדוע מקדים בהמאמר ההוכחה מ"ונתתה" שבפ' פנחס לפני "ואצלתיו" שבפ' בהעלותך? (ב) מכיון שדיעה השני' שבמדרש יחידאה היא, וברוב המקומות (ספרי, רש"י ודיעה הראשונה שבמדרש) מבואר

ט. שתי אפשרויות ל"ואצלתיו..." בלי לגרוע

ולכאורה, את ההסבר של דברי הספרי (ופירושו רש"י) והמדרש, לכך שאצל משה לא חסר דבר על ידי "ואצלתיו מן הרוח אשר עליו" ושמתי עליהם" – אכן ניתן להסביר בשני אופנים:

(א) שזאת מפני שמשוה היה אז בדרגה נמוכה, שקרובה יותר לדרגת הוקנים.

(ב) שאדרבה, זאת מפני מעלתו העצומה של משה, אשר יכול היה להאיר אף למקום רחוק ממנו ביותר גם בהיותו במקומו ובדרגתו.

וזהו ההבדל שבין הספרי (ורש"י) לבין המדרש:

מצד הפשט וההלכה (רש"י וספרי) הקשורות לעשייה, יוצא, שמשוה היה אז בדרגה שקרובה יחסית לוקנים. כי, כיון ש"לא נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל"²⁶, לכן מובן, שעל ידי חטא המתלוננים נגרמה ירידה גם במשה, עד אשר, כדברי רש"י לפני כן²⁷, "תשש כוחו של משה נקבה" (בחינת מלכות מקור לבריאה יצירה עשייה).

ולכן נאמר בספרי ובפירושו רש"י, ש"באותה שעה"²⁸ היה משה דומה ל"נר

שגבי זקנים לא נחסר מאורו של משה – למה כותב בהמאמר "וכן לוקנים כו"?

כי ההוכחה להכלל שבכל מקום שצריך ירידה .. בהכרח שיחסר כו", היא מ"ונתתה מהודך עליו". משא"כ מ"ואצלתיו מן הרוח" אינו ראי' – שהרי לא נאמר שם נתינה. אלא שלאחרי שכותב שב"ונתתה מהודך" נחסר האור מצד ריחוק הערך של יהושע, מוסיף "וכן לוקנים כו" (כדיעה השני' שבמדרש), כי בפשטות צ"ל שגם גבי הוקנים ה' צ"ל ההמשכה באופן של חסרון – ובמכ"ש ממה שהוצרך להיות כן גבי יהושע.

(26) ברכות לב, א. פרש"י תשא לב, ו.

(27) פרשתנו יא, טו. ולהעיר גם מפרש"י יא, כב "ואיזו קשה זו או שמעו נא המורים".

וי"ל, שהדיעה שהובאה בסה"מ שם היא כדעת ר"ש (ברש"י שם) שגם באותה שעה ה' משה בדרגת "בכל ביתי גו". ודעת הספרי ורש"י כאן היא כדעת ר"ע שם. ולהעיר, שדעת ר"ע היא כמשמעו – והרי פרש"י עה"ת ענינו – לכלל לראש – פשט.

(28) ועפ"י ויבן הלשון "באותה שעה", דלכאורה – מיותר.

שמונח על גבי מנורה": שהסיבה לכך שהוא לא היה צריך לרדת כדי להשפיע לוקנים – שלא כנר, אשר כדי להאיר למרחק עליו להתנתק ממקומו הראשון – היא, משום שבאותה שעה הוא כבר היה "מונח על גבי מנורה" (בחינת מלכות²⁹), הוא כבר ירד לדרגה אשר "הכלל³⁰ מדליקין הימנו".

אך מצד מדרש אגדה, פנימיות התורה,

(29) לקו"ת פרשתנו לב, א.

(30) לשון רש"י כאן. וע"פ מ"ש בפנים, יתורצו הקושיות לדלעיל הערה 5 – כי כוונתו בזה להרגיש ירידתו של משה, שה' דומה באותה שעה לנר שמונח ע"ג מנורה, שכולם יכולים תמיד להדליק מדרגא זו.

ההסבר הוא³¹ אחר: ש"משה משלו לא חסר כלום" דוקא מפני מעלתו העצומה: כיון ש"ולא קם נביא עוד בישראל כמשה"³², לכן לא היו אצלו הגבלות כלל, והוא יכול היה להאיר למרחק בעודו נשאר במקומו ובדרגתו³³.

(ממכתב תשכ"ו)

(31) ולהעיר, שלפי המבואר בפנים, גם לפי דיעה השני' שבמדרש ה' משה או במדרגה נעלית יותר מכמו שה' לפי דעת הספרי ורש"י.

(32) ברכה לד, י. וראה פרשתנו (יב, ז"ח) ובמפרשים. רמב"ם הל' יסודות פ"ז ה"ו. פיה"מ פ' חלק ביסוד הו'. מו"נ ח"ב פל"ה. פל"ט.

(33) וע"ד שנבואת משה הייתה באופן שגופו עומד על עמדו (ראה בהמצויין בהערה הקודמת).

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד